

УДК :373.2.011.3-51

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Т. П. Танько, Н. Г. Тарарак

SOCIO-PEDAGOGICAL ASPECTS OF FORMING UNIVERSAL VALUES FOR FUTURE TEACHERS OF PRESCHOOL EDUCATION

T. P. Tanko, N. H. Tararak

У статті актуалізується проблема формування загальнолюдських цінностей у майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, висвітлено соціально-педагогічні аспекти їх розвитку. Наголошено, що українське суспільство протягом століть виплекало багатогранну духовну культуру, що містить в собі такі загальнолюдські цінності як гуманістична свідомість, національні моральні ідеали, закоханість у свою землю, любов до Батьківщини, тощо. Проаналізовано етапи розвитку дефініції «цінності», визначено її сутність, зазначено, що духовні цінності знаходять свою конкретизацію через соціальні цінності, підкреслено що співвідношення духовних та соціальних цінностей являє собою соціально-психологічний аспект проблеми співвідношення сутності та особистості. Розкрито мету ціннісно-орієнтованої освіти, яка полягає у вихованні цілісної людини культури та має взаємозалежні природну, соціальну і культурну сутності. Розглядаються цінності освіти, зауважується, що вони мають бути спрямовані на формування системи ціннісних орієнтацій майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти та містить у собі когнітивну, емоційну та діяльнісну складові, що зумовлюють розвиток ціннісних уявлень, емоційно-ціннісну оцінку світу, спрямованість соціально-значущих дій педагога. Схарактеризовано цінності-якості, що мають бути притаманні майбутнім педагогам вихователям, наголошено, що ціннісно-мотиваційне ядро майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти містить у собі три рівня ставлення до навчання: ставлення до навчання як до цінності; ставлення до навчання як до одного із різновидів праці; ставлення до навчання як до специфічного виду праці, (роботи з дітьми дошкільного віку), що має забезпечити всі щабелі його духовного зростання. Підкреслено, що цінність навчальної діяльності майбутніх педагогів визначається тим, наскільки вона сприяє становленню їх як самодостатньої особистості, сприяє розвитку потреб до самореалізації, самовиховання, формування самосвідомості. Визначено вимоги до організації навчально-виховного процесу в сучасному ВНЗ з урахування кодексу цінностей сучасного національного виховання.

Ключові слова: духовна культура, ціннісно-орієнтована освіта, людина культури, ціннісні орієнтації, навчально-виховна діяльність, самосвідомість, самореалізація.

The problem of forming universal values for future teachers of preschool education is actualized as well as the socio-pedagogical aspects of their development are highlighted. It is noted that the Ukrainian society for centuries cherished the multifaceted spiritual culture, that contains such universal values as humanistic consciousness, national moral ideals, love for land, love for Motherland etc. The stages of development the definition 'value' are analyzed, its essence is defined. It is specified that spiritual values find the concretization through social values. It is emphasized that the ratio of spiritual and social values represents social and psychological aspect of the problem of essence and personality. The purpose of value-oriented education is revealed. It consists of developing integral personal culture and it has interconnected natural, social and cultural essences. The education values are considered. It is said that they should be aimed at forming the system of value orientations of future teachers for preschool education. The system contains cognitive, emotional and activity components that determine the development of value concepts, emotional and value world assessment, the direction of socially significant teacher's actions. The values and qualities that should be inherent for future educators are characterized. It is noted that the value and motivational core of a future teacher for preschool education contains three levels of learning attitude: the attitude to learning as a value; the attitude to learning as one of work types; the attitude to learning as a specific work type (work with preschool children), which should provide all stages of the spiritual growth. It is emphasized that the value of educational activities of future teachers is determined by the fact how the activity contributes to the forming self-sufficient personality, need development for self-realization, self-education, self-consciousness. The requirements for educational process organization in a modern university are highlighted, taking into account the value code of modern national education.

Key words: spiritual culture, value-oriented education, cultural person, value orientations, educational activity, self-consciousness, self-realization.

Загальна постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Головне завдання освіти – забезпечити повноцінне системне формування, ціннісно-сміслової сфери особистості, оскільки тільки гармонійне поєднання цінностей забезпечить формування Людини, головною цінністю (сміслом життя) якої є найбільше виявлення своїх творчих сил в ім'я людства.

На наш погляд висвітлення проблеми формування загальнолюдських цінностей, ціннісних орієнтацій з урахуванням різних етапів професійної кар'єри дозволить схарактеризувати загальний ціннісно-смісловий, життєдіяльнісний контекст, в межах якого реалізується професійна діяльність педагогів, зокрема вихователів закладів дошкільної освіти. Це уявляється дуже важливим, оскільки загальне самопочуття педагога відіграє важливу роль у формуванні його професійної позиції. Аналіз значущості тих, або інших загальнолюдських цінностей дозволяє визначити той загальний ціннісний контекст, що зумовлює якісну професійну діяльність.

При цьому слід наголосити, що діяльність педагога являє собою рівень реалізації загальнолюдських цінностей у навчанні та вихованні підростаючого покоління.

Дошкільний вік є сензитивним для формування ціннісної спрямованості «Я – Інші». Проблема формування ціннісно-сміслової сфери дитини тісно пов'язана з духовно-моральним вихованням, між тим в сучасній дошкільній освіті зазначені питання вирішуються недостатньо, реалізуючись в контексті визначених в програмах закладів дошкільної освіти соціального, екологічного, морального напрямів розвитку дошкільника, що не забезпечує становлення гармонійної ієрархії цінностей дитини.

Становленню ціннісних взаємовідношень дитини з всесвітом у дошкільній освіті увага зовсім не приділяється.

При цьому вважаємо за необхідне підкреслити, що головною умовою гармонійного становлення ціннісно-сміслової сфери дитини у дошкільному віці є наявність узгодженої системи ціннісних орієнтацій у вихователя, кільки оцінка себе і своїх вчинків здійснюється у дітей з урахуванням оцінок та переконань значущих для дитини дорослих. Це потребує особливого ставлення до розвитку ціннісно-сміслової сфери студентів факультетів дошкільної освіти, педагогічних ЗВО, спрямування на психолого-педагогічну підтримку та створення особливих умов духовно-морального розвитку майбутніх педагогів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано вирішення даної проблеми і на які спирається автор. Проблема виховання загальнолюдських, духовних цінностей завжди привертала увагу філософів, педагогів, психологів.

Розкрито сутність дефініції «цінність» на різних етапах свого розвитку (Ницше, 1910). Визначено головні цінності українських традицій (Вишневецький, 1996; Бех, 1997), розкрито проблему співвідношення духовних та соціальних цінностей (Орлов, 1995), схарактеризовано мету ціннісно орієнтованої освіти (Бондаревская, 1997, Асташова, 2002), висвітлено смисл цінностей-якостей особистості (Мартишина, 2006), проаналізовано систему цінностей, що утворює аксіологічний аспект педагогічної свідомості (Шиянов і Котова, 1999), показано значущість мистецтва у формуванні у майбутніх педагогів духовних потреб та інтересів.

Вважаємо, що філософи XIX століття прагнули знайти відповідь на питання про універсальність єдності ціннісних категорій у становленні особистості.

Кардинальну переоцінку цінностей здійснив Ф Ніцше. «Питання про цінності, – стверджував він, – більш фундаментальне, ніж питання про достовірність: останнє набуває всієї своєї серйозності лише при умові, що ми відповіли на питання про цінності» (Ницше, 1910).

Отже, можемо дійти висновку, що цінності виступають рушійною силою розвитку найважливіших філософських ідей, у науковій літературі вживаються у двох головних розуміннях:

- для позначення об'єктів, що мають значення для суб'єкта (цінність розуміється як функціональне буття речі, зумовлене її значимістю для людини і суспільства);
- для позначення стану свідомості самого суб'єкта (суспільної або індивідуальної).

Таким чином цінності – це певні загальні норми та принципи, які визначають направленість людської діяльності, мотивацію людських вчинків, є своєрідним інструментом створення життєвого плану індивіда.

Нами обґрунтовано роль народного мистецтва у системі цінностей студентської молоді (Танько, 2009), висвітлено процес формування духовних цінностей студентської молоді засобами українського народного мистецтва (Танько, 2013), показано процес формування ціннісних орієнтацій майбутніх учителів-вихователів в умовах організації студентського дозвілля (Танько, 2013; Тарарак, 2013), наголошено на значущості духовно-моральних цінностей у професійному становленні вихователя сучасного закладу дошкільної освіти (Танько, 2018). Розкрито умови формування ціннісних орієнтацій студентів у ході організації навчально-виховного процесу (Тарарак, 2013). Розглянуто поняття «ціннісні орієнтації» у сучасній психолого-педагогічній науці (Тарарак, 2013). Висвітлено теоретико-методологічні основи дослідження феномена «ціннісні орієнтації» у навчальному середовищі (Тарарак, 2013).

Сформована система цінностей є найважливішим чинником особистісно-професійного розвитку майбутнього вихователя, тією необхідною умовою, яка забезпечує підготовку сучасного вихователя на національній основі.

Сьогодні висуває свої ціннісні критерії до формування високодуховної особистості вихователя ЗДО, що свідчить про

невичерпність, актуальність і багатоаспектність зазначеної проблеми. Разом із широким вивченням питань, близьких до порушеної проблеми, що свідчить про її актуальність, власне процес формування загальнолюдських цінностей майбутніх вихователів ЗДО ще не був предметом окремого дослідницького пошуку.

Формулювання цілей / завдань статті. Мета нашої статті полягає в обґрунтуванні та аналізі проблеми формування загальнолюдських цінностей майбутніх вихователів сучасних закладів дошкільної освіти в умовах педагогічних ЗВО. З огляду на це завданням роботи є висвітлення нових підходів до професійної підготовки, яка спрямована на створення умов саморозвитку, самореалізації, формування духовно-моральних цінностей.

Виклад основного матеріалу статті. Загальнолюдські цінності – найважливіші елементи структури особистості, що закріплені життєвим досвідом індивіда, всією сукупністю його переживань, так як такі що виокремлюють найбільш значуще, суттєве для певної людини. Це головний стрижень свідомості, показник зрілості особистості, показник міри її соціальності, що забезпечує життєву стійкість особистості, наступність певного типу поведінки і діяльності і виявляється у спрямованості потреб та інтересів. Стійка сукупність загальнолюдських цінностей, зумовлює такі якості особистості, як цільність, надійність, вірність певним принципам та ідеалам, здібність до вольових зусиль заради ідеалів і цінностей, активність життєвої позиції; забезпечують загальну спрямованість інтересів і прагнень особистості; ієрархію індивідуальних переваг; цільову та мотиваційну програми; рівень притязань; міру готовності до реалізації особистісного проекту життя.

У даній статті розглядаються загальнолюдські, що посідають важливе місце у професійній діяльності вихователів закладів дошкільної освіти та забезпечують успішну реалізацію навчально-виховної роботи з дітьми. При аналізі загальнолюдських цінностей ми, передусім, виокремлювали такі з них, що сприяють успішній професійній діяльності.

Цінності освіти учені розглядають як систему значень, норм, канонів, ідеалів, що регулюють взаємодію в освітній сфері та формують відповідний компонент структури особистості (Асташова, 2002).

Мету ціннісно орієнтованої освіти учені визначають як «виховання цілісної людини культури, що має взаємозалежні природну, соціальну і культурну сутності» (Бондаревская, 1997). Вони виділяють такі поняття,

характерні для виховного процесу: виховання гуманної, вільної, творчої, духовної, моральної особистості, виховання людини культури.

При цьому процес усвідомлення цінностей освіти майбутніми педагогами, зокрема вихователів ЗДО, має бути спрямованим на формування системи ціннісних орієнтацій, що має три підсистеми: когнітивну – ціннісні уявлення людини; емоційну – відносно усталені почуття людини до об'єктів, які виражаються в емоційно-ціннісній оцінці світу, своїх зв'язків, почуттів; діяльну – відображення ставлення педагога до певного типу соціальної поведінки і загальна спрямованість професійної діяльності щодо суб'єктів та явищ соціальної значущості, шлях реалізації життєвих планів.

Система цінностей, що утворює аксіологічний аспект педагогічної свідомості, майбутніх вихователів ЗДО включає:

- цінності, зв'язані з твердженням особистістю своєї ролі в соціальній сфері;
- цінності, що задовольняють потреби в спілкуванні;
- цінності, що орієнтують на саморозвиток творчої індивідуальності;
- цінності, що дозволяють здійснити самореалізацію;
- цінності, що дають можливість задоволення практичних потреб.

Важливим уявляється формування у майбутніх педагогів особистісних цінностей-якостей, висвітлюючи які, Н. Мартишина виокремлює такі їх визначення: творчо різнопланова особистість; творчо мисляча особистість; особистість, яка налаштована на творче перетворення дійсності, особистість, яка спрямована на створення атмосфери творчості під час освітнього та виховного процесу, особистість, яка приймає творчість своїх товаришів, колег, опонентів та є готовою його підтримати і якщо необхідно скоректувати його в позитивному сенсі (Мартишина, 2006).

З метою досягнення неперервності особистісно-професійного розвитку вихователів ЗДО має володіти певними цінностями-якостями: він має бути духовною особистістю, готовою до вирішення широкого спектру професійних завдань, до співпраці з колегами, батьками, дітьми; основою професійної підготовки майбутнього вихователя є відповідність професійних якостей студентів, творчої діяльності вихователя; майбутній вихователь має критично поцінювати власну діяльність, аналізувати

власну практику, оперувати результатами дослідницької роботи; він має орієнтуватися на інноваційні технології, поєднувати сучасні досягнення педагогічної науки й практики, мати навички рівноправної взаємодії в структурі «вихователь-дитина».

Особистісно-професійний розвиток майбутніх вихователів визначається провідними ідеями і цінностями саморозвитку, містить інтерактивну діяльність: навчальну, дослідницьку, проектувальну. Повинна бути рівноправна взаємодія всіх учасників освітнього процесу, щоб кожен мав змогу висловитися й бути почутим.

Отже, позиція особистості та «ціннісний блок» майбутніх педагогів являє собою систему, що розвивається, яка має об'єктивно-суб'єктивний характер. Її об'єктивність обумовлена суспільним буттям, затребуваністю в соціумі тих чи інших якостей і духовних норм, впливом загальнолюдських та національних морально-етичних цінностей, етичними традиціями, національним менталітетом.

При цьому слід зазначити, що осереддям українських виховних традицій, найважливішою складовою національних загальнолюдських цінностей народні ідеали, пов'язані з народним світоглядом, релігією, мораллю та історією українського народу. Духовні засади і головні цінності українських традицій такі:

- українська народна педагогіка, народна творчість, звичаї, обряди, народні казки пронизує філософія боротьби добра і зла, де завжди перемагає добро і краса;
- українське національне виховання завжди ґрунтувалось на християнських засадах. Церква завжди була духовним осереддям життя громадян;
- наші пращури були закохані у свою землю. Любов до Батьківщини, рідної землі, віри пронизували всі ланки виховання;
- українське виховання характеризується глибоким демократизмом і увагою до особи вихованця;
- українська національна традиція завжди орієнтувалася на виховання як розвиток душі дитини; глибоко шанувалося природне право дитини на власну волю і розум;
- наші пращури жили у злагоді з природою, відчували себе її частиною. З давніх часів бере свій початок любов українця до Матері-Природи;

Танько Т. П., Тарарак Н. Г. Соціально-педагогічні аспекти формування загальнолюдських цінностей у майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти

- український народ завжди приділяв велику увагу тіло вихованню. Запорізька Січ була колыскою і духовного, і фізичного становлення оборонця Батьківщини;
- український народ відрізнявся працьовитістю;
- українська виховна традиція характеризується прагненням соціальної гармонії.

Православна система цінностей подана абсолютними цінностями: Бог, Істина, Добро, Віра, Надія, Любов, Краса (Вишневський, 1996).

У соціальному світі духовні цінності знаходять свою конкретизацію через соціальні цінності. Проблема співвідношення духовних цінностей та цінностей соціальних, являє собою соціально-психологічний аспект загально психологічної проблеми співвідношення сутності та особистості (Орлов, 1995).

Ми впевнені, що виховання душі, передусім, дитини, нації в цілому, духовність є серцевиною виховання.

Духовні цінності – це система ціннісних взаємовідносин, ціннісних переживань і ціннісних уявлень, ієрархічно вибудованих на підставі особистісного досвіду та особистісного зв'язку із Всесвітом. Вони виявляють себе в межах будь-якої суспільної системи у якості своєрідного соціально-культурного контексту.

Ми визначаємо ціннісне, духовне, як загальнолюдське в кожному з нас, це те, що, надаючи вагомість індивідуальному людському існуванню, дає змогу індивідові протистояти як опору зовнішнього світу, так і тиску його особистих потреб, нахилів, інтересів.

Для нас духовні цінності – це те, що робить індивіда свободною, вільною, самодостатньою, креативною, інтелектуальною, само усвідомлюваною Особистістю, що спрямована на збагачення свого життя, стосунків з навколишнім світом, духовними надбаннями свого народу, традиціями української культури, яка тяжіє до всеосяжності, до ідеалів Всесвіту.

Людина може бути ціннісним центром і «мірою всіх речей», якщо вона сповна оволодіє культурно-духовними надбаннями як регуляторами своєї життєдіяльності. Філософське бачення цього ідеалу задане способом існування людини за законами Істини, Добра, і Краси (Бех, 1997).

Отже ціннісно-мотиваційне ядро (духовне «Я») майбутнього педагога-вихователя закладу дошкільної освіти з нашої точки зору, включає три рівня ставлення до навчання:

- ставлення до навчання як до цінності;
- ставлення до навчання як до одного із різновидів праці;
- ставлення до навчання як до дуже специфічного виду праці, до якого може бути таке ж специфічне ставлення.

Модель системи виховання духовних цінностей дозволяє студенту пройти шляхом, під час якого, він ступить на всі щабелі духовного зростання. Від індивідуальності (першого модусу людського існування) до другого – соціальності й, нарешті, вершини духовного розвитку, як цілковитого досвіду розкриття особистості і особистісного буття у Всесвіті.

Цінність навчальної діяльності майбутніх педагогів ми можемо визначити тим, наскільки вона сприяє розвитку їх потреб до самореалізації, самовиховання, формуванню самосвідомості.

Показником духовної зрілості та високого рівня культури виступає усвідомлення ними себе як самодостатньої особистості, яка може виконувати суспільно значиму діяльність та оцінювати результати такої діяльності, а також наявність вподобань до творчої праці на користь людям.

Усвідомленні майбутніми вихователями цінності стають внутрішніми стимулами суспільно значущих дій, найважливішим з яких є духовне самовизначення.

Тому під час побудови моделі системи виховання духовних цінностей необхідно брати до уваги, що головною умовою, при цьому, має бути усвідомлення студентами важливості того, що саме від вихованості, навченості, розвитку духовності, спочатку дитини, а потім і нації в цілому, залежить майбутнє нашої держави. Виходячи з цього, основними вимогами до організації виховного процесу, з нашої точки зору, є:

- виявлення суспільно значимих цінностей;
- створення педагогічних умов, які забезпечать усвідомлення студентами суспільно-значущих цінностей як особисто значимих;
- спрямування навчально-виховної діяльності на створення атмосфери духовно-емоційних переживань, що сприятиме самоствердженню, самовираженню особистості студента;
- організації активної діяльності майбутніх вихователів таким чином, щоб вони суб'єктивно сприйняли своє навчання через реалізацію його у майбутній професійній роботі з дітьми.

Виховуючи загальнолюдські цінності, духовність у закладах вищої освіти, необхідно спиратися на цінності сучасного національного виховання, що містить у собі такі компоненти: українську ідею; державну незалежність; патріотизм та готовність до захисту Батьківщини; єдність поколінь; почуття національної гідності; історичну пам'ять; громадську національно-патріотичну активність; пошану до державних та національних символів; любові до рідної культури, мови, національних свят і традицій; пошану до Конституції України; орієнтацію власних зусиль на розбудову Української держави і розвиток народного господарства; сприяння розвитку духовного життя українського народу; дбайливе ставлення до національних багатств, до рідної природи.

Запропоновані цінності рекомендовано прищеплювати студентам у постійному зіставленні і порівнянні; розглядаючи на конкретних прикладах прояви добра і зла, віри та зневіри, любові та ненависті, доброти і жорстокості, милосердя і байдужості, краси і потворності. Лише таким чином майбутні вихователі зможуть донести до відкритої дитячої душі правильне, істинне розуміння загальнолюдських цінностей.

Одним із ефективних методів виховання загальнолюдських цінностей є розвиток естетичних смаків та почуттів. Не викликає сумніву, що прекрасне – джерело моральної чистоти, воно стимулює людину дивитись собі в душу та виховувати свої почуття. Завдання естетичного виховання полягає у формуванні здатності бачити в красі навколишнього світу доброту, духовні скарби, стверджуючи себе як гуманну людину. Специфічною красою естетичного розвитку є формування у майбутніх педагогів розуміння краси, духовних потреб і інтересів. Розвиток естетичних почуттів неможливо уявити без розуміння мистецтва. На думку Г. Шевченко, «Мистецтво формує емоційно-образне ставлення до дійсності, сприяє духовному росту, загальній культурі» (Шевченко, 1985).

Розвиток естетичних почуттів формується у процесі систематичного оволодіння майбутніми вихователями різними видами мистецтва. Спілкування із різноманітними видами мистецтва та ознайомлення із прийомами художньо-естетичної виразності витворів мистецтва сприяє усвідомленню ціннісного сенсу краси повсякденного життя. Найбільш розповсюдженим педагогічним прийомом розвитку естетичних суджень є порівняння за подібністю та контрастом окремих уривків художніх творів, одного або кількох видів мистецтва. Такі порівняння слід використовувати при проведенні тематичних бесід з мистецтва, наприклад висвітлювати

тему краси людського духу за допомогою витворів живопису, музики, образотворчого мистецтва, літератури. Саме такі «уроки» естетичного бачення краси є важливими засобами формування загальнолюдських цінностей, бо розвиток студентів навряд чи буде повним і ефективним, якщо у процесі естетичного виховання вони не відчують позитивного хвилювання від спостережень над проявами краси і добра у розглянутих ними творах мистецтва.

Наголосимо, що загальнолюдські цінності у дітей формуються також під час будь-яких ситуацій, які зустрічаються у повсякденному житті закладу дошкільної освіти. Тому вихователь має допомогти дитині вирішити певні проблеми шляхом створення навчально-виховного середовища, спеціально організованих педагогічних умов з метою формування у дітей відповідних моральних ставлень та ціннісних орієнтирів. Виховуючою ситуація стає тоді, коли набуває педагогічного спрямування. Тому вихователь має звертати увагу дітей на моральну сутність будь-якого вчинку, прикладу, факту, що міститься в прочитаному, побаченому або почутому в процесі навчання. Особливе місце в навчально-виховній практиці займає вербальна ситуація, різновидами якої є: розповіді із морально-етичною проблематикою, міркування над певними подіями, на дітей дошкільного віку найбільш впливають вигадані казкові сюжети і реальні події, що відбуваються в дитячому середовищі. Ефективним є також використання ситуацій-завдань, ігрових ситуацій, аналіз проблемних ситуацій. Все це сприяє накопиченню у дітей морального досвіду шляхом обґрунтованого розв'язання проблем, а не методом проб і помилок. У процесі вирішення виховуючих ситуацій у дітей буде формуватися здатність уявляти себе на місці іншої людини, бачити і подумки розв'язувати її проблему, ухвалювати за неї рішення і порівнювати із ним своє власне бачення, виробляючи при цьому свої ціннісні позиції. Чим різноманітнішою буде тематика аналізованих проблем, тим ефективнішим буде результат застосування методу виховуючих ситуацій.

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Отже маємо всі підстави стверджувати, що загальнолюдські, духовні цінності відіграють визначальну роль у підготовці до професійної діяльності майбутніх педагогів, вихователів закладів дошкільної освіти. Саме вони виступають спонукальним чинником, що зумовлює вибір педагогів-вихователів напрямів та засобів вирішення просвітницьких завдань, забезпечує реалізацію виховної функції з метою формування

Танько Т. П., Тарарак Н. Г. Соціально-педагогічні аспекти формування загальнолюдських цінностей у майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти

освіченої, гармонійно розвиненої духовної особистості дитини. Задля виховання загальнолюдських цінностей педагог має стати регулятором духовно-морального світу дитини, покликаний бути носієм позитивних емоцій та настрою, використовувати весь арсенал педагогічних стимулів, стати духовним наставником для дітей, прикладом високоморальної поведінки. Завданням подальшого дослідження, на наш погляд, є: розробка моделі системи виховання духовних цінностей майбутніх вихователів у навчально-виховному процесі ЗВО, визначення педагогічних засад побудови змісту виховання духовних цінностей студентів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Асташова, Н. А. (2002). Концептуальные основы педагогической аксиологии. *Педагогика*, 8, 8-13.
- Бех, І. Д. (1997). Духовні цінності в розвитку особистості. *Педагогіка і психологія*, 1, 124-129.
- Бондаревская, Е. В. (1997). Гуманистическая парадигма личностно-ориентированного образования. *Педагогика*, 4, 11-17.
- Вишневецький, О. І. (1996). *Сучасне українське виховання. Педагогічні нариси*. Львів : ЛОНМЮ.
- Мартишина, Н. В. (2006). Ценностный компонент творческого потенциала личности педагога. *Педагогика*, 3, 48-57.
- Ницше, Ф. (2005). *Воля к власти. Опыт переоценки всех ценностей*. Е. Герцк и др. (пер. с нем.). М. : Культурная революция.
- Карабаєва, І. І., Карасьова, К. В., Ладивір, С. О., Піроженко, Т. О., Соловійова, Л. І., Токарева, Л. Д., Федорчук, О. І., ... Хартман, О. Ю. (2016). *Ціннісні орієнтації дитини у дорослому світі*. Київ : Видав. Дім "Слово".
- Лаппо, В. (2013). Виховання духовних цінностей студентської молоді засобами національної культури. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету*, 2(13), 142-146.
- Танько, Т. П. (2011). Формування національних цінностей студентської молоді засобами мистецтва. *Педагогіка та психологія. Збірник наукових праць*, 40(3), 58-64.
- Танько, Т. П. (2018). Духовно-моральні цінності як ознака професіоналізму вихователя сучасного закладу дошкільної освіти. *Освітній простір України : Науковий журнал*, 13, 126-132.
- Тарарак, Н. Г. (2013а). Поняття «ціннісні орієнтації» у сучасній психолого-педагогічній науці. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського*, 11-12, 136-144.
- Тарарак, Н. Г. (2013b). Теоретико-методологічні основи дослідження феномена «ціннісні орієнтації» у навчальному середовищі. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки*, 63, 206-212.
- Тарарак, Н. Г. (2013c). Умови формування ціннісних орієнтацій студентів у ході організації навчально-виховного процесу. *Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології*, 2, 415-422.
- Тарарак, Н. Г. (2013d). *Формування ціннісних орієнтацій майбутніх учителів-вихователів в умовах організації студентського дозвілля*. Харків : Оберіг.
- Тюріна, Т. Г. (2017). *Виховання духовності студентської молоді у ноосферному вимірі*. Львів : Видавництво Львівської політехніки.
- Шевченко, Г. П., Белих, О. С., та ін. (2006). *Формування духовної культури учнівської молоді засобами мистецтва*. Луганськ : Видавництво СНУ імені В. Даля.
- Шевченко, Г. П. (1985). *Эстетическое воспитание в школе : учебно-метод. пособие*. Киев : Радянська школа.
- Шиянов, Е. Н., Котова, И. Б. (1999). *Развитие личности в обучении : учеб. пособие для студентов пед. вузов*. Москва: Академия.

REFERENCES

- Astashova, N. A. (2002). Konceptual'nye osnovy pedagogicheskoy aksiologii [Conceptual foundations of pedagogical axiology]. *Pedagogika [Pedagogy]*, 8, 8-13. [in Russian]
- Bekh, I. D. (1997). Dukhovni tsinnosti v rozvytku osobystosti [Spiritual values in the development of personality]. *Pedahohika i psykholohiia [Pedagogy and psychology]*, 1, 124-129. [in Ukrainian]
- Bondarevskaja, E. V. (1997). Gumanisticheskaja paradigma lichnostno-orientirovannogo obrazovaniya [The humanistic paradigm of student-centered education]. *Pedagogika [Pedagogy]*, 4, 11-17. [in Russian]
- Vyshnevskiy, O. I. (1996). *Suchasne ukrainske vykhovannia. Pedagogichni narysy [Contemporary Ukrainian Education. Pedagogical Essays]*. Lviv : LONMIO [in Ukrainian]
- Martishina, N. V. (2006). Cennostnyj komponent tvorcheskogo potenciala lichnosti pedagoga [The value component of the creative potential of the individual teacher]. *Pedagogika [Pedagogy]*, 3, 48-57. [in Russian]
- Nicshe, F. (2005). *Volja k vlasti. Opyt pereocenki vseh cennostej [The will to power. Experience revaluation of all values]*. E. Gercyk i dr. (per. s nem.). M. : Kul'turnaja revoljucija. [in Russian]
- Karabaieva, I. I., Karasova, K. V., Ladyvir, S. O., Pirozhenko, T. O., Soloviova, L. I., Tokarieva, L. D., Fedorchuk, O. I., ... Khartman, O. Yu. (2016). *Tsinnisni orientatsii dytyny u dorosloму sviti [Valuable orientation of the child in the adult world]*. Kyiv : Vydav. Dim "Slovo". [in Ukrainian]
- Lappo, V. (2013). Vykhovannia dukhovnykh tsinnostei studentskoi molodi zasobamy natsionalnoi kultury [Education of students' spiritual values through means of national culture]. *Naukovyi visnyk Melitopolskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu [Scientific herald of Melitopol State Pedagogical University]*, 2(13), 142-146. [in Ukrainian]
- Tanko, T. P. (2011). Formuvannia natsionalnykh tsinnostei studentskoi molodi zasobamy mystetstva [Formation of national values of student youth by means of art.]. *Pedahohika ta psykholohiia. Zbirnyk naukovykh prats [Pedagogy and Psychology. Collection of scientific works]*, 40(3), 58-64. [in Ukrainian]
- Tanko, T. P. (2018). Dukhovno-moralni tsinnosti yak oznaka profesionalizmu vykhovatelya suchasnoho zakladu doshkilnoi osvity [Spiritual and moral values as a sign of professionalism of the educator of a modern institution of preschool education]. *Osvitnii prostir Ukrainy. Naukovyi zhurnal [Educational space of Ukraine: Scientific journal]*, 13, 126-132. [in Ukrainian]
- Tararak, N. H. (2013a). Poniattia «tsinnisni orientatsii» u suchasni psykholoho-pedahohichni nauki [The concept of "value orientation" in modern psychological and pedagogical science]. *Naukovyi visnyk Pivdenoukrainskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. K. D. Ushynskoho [Scientific Herald of the Southern Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushinsky]*, 11-12, 136-144. [in Ukrainian]
- Tararak, N. H. (2013b). Teoretyko-metodolohichni osnovy doslidzhennia fenomena «tsinnisni orientatsii» u navchalnomu seredovyshchi [Theoretical and methodological foundations of the study of the phenomenon of "value orientation" in the learning environment]. *Zbirnyk naukovykh prats Khersonskoho derzhavnogo universytetu*.

Pedahohichni nauky [Collection of scientific works of Kherson State University. Pedagogical sciences], 63, 206-212. [in Ukrainian]

- Tararak, N. H. (2013c). Umovy formuvannia tsinnisnykh oriientsatsii studentiv u khodi orhanizatsii navchalno-vykhovnoho protsesu [Conditions for the formation of value orientations of students during the organization of the educational process.]. *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia, pedahohiky ta psykholohii [Actual problems of public administration, pedagogy and psychology], 2, 415-422. [in Ukrainian]*
- Tararak, N. H. (2013d). *Formuvannia tsinnisnykh oriientsatsii maibutnikh uchyteliv-vykhovateliv v umovakh orhanizatsii studentskoho dozvillia [Formation of value orientations of future teachers-educators in conditions of organization of student leisure]. Kharkiv : Oberih. [in Ukrainian]*
- Tiurina, T. H. (2017). *Vykhovannia dukhovnosti studentskoi molodi u noosfernomu vymiri [The education of students' spirituality in the noosphere dimension]. Lviv : Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniki. [in Ukrainian]*
- Shevchenko, H. P., Bielykh, O. S. ta in. (2006). *Formuvannia dukhovnoi kultury uchnivskoi molodi zasobamy mystetstva [Formation of spiritual culture of pupils' youth by means of art]. Luhansk : Vydavnytstvo SNU imeni V. Dalia. [in Ukrainian]*
- Shevchenko, G. P. (1985). *Jesteticheskoe vospitanie v shkole [Aesthetic education in school] : uchebno-metod. posobie. Kiev : Radjans'ka shkola. [in Russian]*
- Shijanov, E. N., Kotova, I. B. (1999). *Razvitie lichnosti v obuchenii [Personal development in learning] : ucheb. posobie dlja studentov ped. vuzov. Moskva: Akademija. [in Russian]*

Танько Тетяна Петрівна

доктор педагогічних наук, професор
кафедри естетичного виховання і
технологій дошкільної освіти
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди
каб. 212-В, вул. Валентинівська, 2, Харків,
Україна 61168
Тел. +38(063) 80 87 261
<https://orcid.org/0000-0003-3752-0539>
e-mail: tetianatanko@gmail.com

Тарарак Наталія Григорівна

доктор педагогічних наук, завідувачка
кафедри естетичного виховання і
технологій дошкільної освіти
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди
каб. 206-В, вул. Валентинівська, 2, Харків,
Україна 61168
Тел. +38(097) 95 08 650
<https://orcid.org/0000-0001-5350-8594>
e-mail: Kaf-music-art@hnpu.edu.ua

Tanko Tetyana

Doctor of Pedagogical Sciences,
Professor of the Aesthetic Education and
Technology of Preschool Education
Department, H. S. Skovoroda Kharkiv
National Pedagogical University
Room 212-B, str. Valentinovskaya str., 2,
Kharkiv, Ukraine 61168
Tel. +38 (063) 80 87 261
<https://orcid.org/0000-0003-3752-0539>
e-mail: tetianatanko@gmail.com

Tararak Natalia

Doctor of Pedagogical Sciences, Head of the
Aesthetic Education and Technology of
Preschool Education Department,
H. S. Skovoroda Kharkiv National
Pedagogical University
Room 206-B, Valentinovskaya str., 2,
Kharkiv, Ukraine 61168
Tel. +38 (097) 95 08 650
<https://orcid.org/0000-0001-5350-8594>
e-mail: Kaf-music-art@hnpu.edu.ua